

UZZIŅAI

Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra (JSPA) jau vairāku gadu garumā īsteno projektu "Proti un dari". Tas ilgs līdz nākamā gada nogalei.

Projekta mērķis ir attīstīt jauniešu prasmes un veicināt iesaisti izglītībā un arodu apgūvē. "Proti un dari" mērķa grupa ir jaunieši vecumā no 15 līdz 29 gadiem, kuri nemācās,

nestrādā, neapgūst arodu un nav reģistrēti Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA) kā bezdarbnieki. Katram projektā iesaistītajam jauniešim tiek sniegts individuāls atbalsts. Ar projekta atbalstu var iegūt autovadītāja tiesības, apgūt dažādas profesijas, uzsākt uzņēmējdarbību, piedalīties nometnēs un semināros, kā arī izmantot dažas citas atbalsta iespējas.

Jauniešiem, īstenojot savu individuālu pasākumu programmu, var tikt iesaistīti projektā līdz deviņiem mēnešiem. Pašlaik 77 Latvijas pašvaldības noslēgušas līgumu ar JSPA par projekta "Proti un dari" īstenošanu Latvijā. No Cēsu vēsturiskā rajona astoņiem novadiem līgumu noslēgušas Raunas, Priekule, Cēsu un Līgatnes novadu pašvaldības.

Situācija uzlabojas

Pēc pēdējās operatīvas Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) informācijas datiem NVA Cēsu filiālē reģistrēti 48 jaunieši bezdarbnieki vecumā no 15 līdz 24 gadiem jeb 4,5% no visiem filiālē reģistrētajiem bezdarbniekiem.

NVA Cēsu filiāles vadītāja pienākumu izpildītāja Ilona Rute vērtē, ka pēdējā laikā jauniešu bezdarbs būtiski samazinājies: "2014. gada janvārī, kad jauniešu nodarbinātības veicināšanai NVA uzsāka ESF projekta "Jauniešu garantijas" īstenošanu, Cēsu filiālē bija reģistrēti 208 jaunieši bezdarbnieki vecumā līdz 24 gadiem. Tagad biežāk pie mums nonāk jaunieši, kuri izbeiguši darba attiecības un meklē citu darbu. Tie jaunieši, kuri reģistrējas kā bezdarbnieki, izmanto NVA piedāvātos pakalpojumus."

I. Rute atzīst, ka jauniešiem iekļauties darba tirgū var traucēt dažādi iemesli. "Katrs bezdarba gadījums ir individuāls. Ja runa ir par jauniešiem, kuri ir reģistrējušies un ar mūsu atbalstu grib iekļauties darba tirgū, visbiežākie bezdarba iemesli ir motivācijas un pieredzes trūkums, kā arī viņi nav gatavi darba mobilitātei - vēlas darbu dzīvesvietas tuvumā. Mēdzam saskarties arī ar gadījumiem, kad jauniešiem grib augstu atalgo-

jumu, lai gan pieredze un izglītība nav atbilstoša," norāda I. Rute.

ESF projekts "Jauniešu garantijas" decembrī noslēdzas, taču NVA sniegs atbalstu jauniešiem bezdarbniekiem arī turpmāk. Cēsu filiāles vadītāja pienākumu izpildītāja stāsta: "Šobrīd jaunieši tāpat kā ikviens mūsu klients var iesaistīties dažādās mācību programmās, konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos, saņemt karjeras konsultācijas un citus pakalpojumus. Dienesta piedāvājumā ir pasākumi, kas jauniešiem palīdz laikus pareizi plānot profesionālo dzīvi, kā arī orientēties darba tirgū. Piemēram, ir gan skolēnu nodarbinātības pasākums vasarā, gan atbalsts karjeras plānošanā klātienē karjeras konsultācijās un attālināti - NVA mājaslapā."

Karjeras konsultants izglīto jaunieši profesionālās piemērotības, karjeras izvēles un plānošanas jautājumos, kā arī motivē un iedrošina viņu būt aktīvam un mobilam, īstenojot savas profesionālās ieceres. "Plānojot profesionālo karjeru, jauniešiem var noderēt arī NVA tīmekļvietnes sadaļa "Karjera", kur atrodas dažādas sevis izpētes metodikas, iespējams "pielaikot" dažādas profesijas," informē I. Rute, piebilstot, ka NVA mājaslapā ievietota arī darba meklētāja rokasgrāmata, kurā apkopoti padomi, tostarp, kā veidot CV un rakstīt motivācijas vēstuli, kā ģērbties, dodoties uz darba interviju, kā gatavoties darba pārrunām. □

Programmas vadītāja Līgatnes novadā Dace Bērziņa stāsta, ka divos gados iespēju piedalīties projektā izmantojuši trīs jaunieši. "Kā jau katra pašvaldība, arī mēs, piesakoties projektam, plānojam potenciālo iesaistāmo jauniešu skaitu. Pēc tā brīža datiem bija 12 jaunieši, kuri varētu piedalīties. Tagad, pārskatot datus un apzinot, ko šie jaunieši dara, secinām, ka paši atraduši darbu, uzsākuši mācības, bet daļa - devušies uz ārzemēm. Šobrīd arī tie trīs jaunieši, kuri iesaistījās projektā, ir veiksmīgi uzsākuši darba gaitas vai mācības izvēlētajā specialitātē," stāsta D. Bērziņa. Atsaucīgi esot arī uzņēmēji - potenciālie darba devēji, kuri jauniešiem labprāt parādāt amatu prasmes, iepazīstina ar profesiju specifiku.

Projekta "Proti un dari" ietvaros iespējams gūt pieredzi šādās aktivitātēs:

- neformālās mācīšanās aktivitātes;
- nometnes;
- semināri;
- sporta aktivitātes;
- speciālistu konsultācijas;
- vizītes uzņēmumos;
- brīvprātīgā darba aktivitātes;
- aktivitātes profesijas specifikas iepazīšanai;
- iesaiste nevalstisko organizāciju aktivitātē, projektos, pasākumos;
- iesaiste jauniešu centru aktivitātēs;
- pasākumi jauniešiem ar invaliditāti (ar surdotulka, asistentu palīdzību).

Labprāt iesaistās

■ GRIB GŪT JAUNAS PRASMES UN IEMAŅAS. Jaunieši Priekule novadā aktīvi iesaistās projektā "Proti un dari".

Foto: NO ALBUMA

Arī Priekule novada projekta "Proti un dari" koordinatore Anna Rakule norāda, ka projekts jauniešiem motivē iesaistīties dažādās aktivitātēs: "Projektā iesaistījušies 30 jaunieši. "Proti un dari" galvenais mērķis ir iesaistīt jauniešus izglītības iegūšanā, palīdzēt atrast darbu vai iesaistīties jauniešu centru aktivitātēs. Ļoti bieži jauniešiem trūkst pašapziņas, bieži zaudējuši ticību, ka dzīvē kaut ko sasniegs. Liels prieks redzēt, kā jauniešiem projekta laikā un pēc tā mainās, bieži projekta mentori kļūst par stipru atbalsta plecu un draugu arī pēc dalības projektā. Lai atrastu darbu vai iesaistītos mācībās, nereti jaunieša dzīvē nepieciešams risināt dažādas problēmas, kas liedz iesaistīties darba tirgū - jauniešiem ir jā-sāk "iziet no mājas", jākļūst sabiedriski aktīvam, jāmacās iepazīt jaunus cilvēkus, celt pašapziņu, apgūt līdz šim neizmēģinātas prasmes. Ir jaunieši, kuriem jāpalīdz kārtot arī dzīvesvietas un finansālas dabas jautājumus. Projekta ietvaros esam apmeklējuši arī finanšu konsultantus. "Proti un dari" iesaistās arī jaunieši ar invaliditāti, ir gandarījums redzēt, kā jaunieši atraisās, iepazīstot citus un apzinoties savu vērtību un prasmes."

Priekule novadā daļa no projekta dalībniekiem ir jaunās māmiņas. Viņām tiek rīkoti bērnu

emocionālās audzināšanas kursi, tikšanās ar psihologiem par bērna emocionālo attīstību. Agne Zute ir gadu vecas meitiņas mamma. Šobrīd rit piektais mēnesis, kopš Agne darbojas projektā "Proti un dari". "Mani uzrunāja projekta koordinatore Anna, mēs esam pazīstamas. Piedalīties izlēmu, lai varētu pilnveidot sevi, iepazīties ar jauniem cilvēkiem un piepildītu savas ieceres, kas līdz šim nebija īstenotas. Projektā darām ļoti daudz, bijušas sporta aktivitātes, ekskursijas Rīgā, karjeras konsultācijas. Projekts arī devis iespēju pabeigt autovadītāju kursus, bet šonedēļ sāks apmeklēt manikīru kursus. Projekts man devis iespēju iesaistīties arī jauno māmiņu pasākumos. Drīzumā tiksīmes ar psihologu un runāsim par podiņu mācību," stāsta A. Zute.

Viņa atzīst, ka šādos projektos jauniešiem paveras plašas iespējas: "Esmu iesaistījusies Priekule novada Jauniešu domē. Esmu kļuvusi sabiedriski aktīvāka, piedalos pasākumos, kuros citādi nebūtu iesaistījusies. Lēmums darboties projektā devis iespēju satikt jaunus cilvēkus, ar kuriem arī šobrīd uzturu kontaktus. Esmu izpratusi mērķus, iemācījusies disciplinēt sevi un vairāku laiku pavadu ārpus mājas, varu piepildīt sapņus, un, galvenais, tas viss ir savienojams ar meitiņas audzināšanu!" □

Ko parāda pētījums

Skolas "Stockholm School of Economics" (SSE Riga) izveidotās darba grupas pētījums "Nevienlīdzības seja" norāda, ka jauniešiem trūkst motivācijas dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Pētījums portretē nevienlīdzības sejas Latvijā: ģimenes ar bērniem, jauniešus, seniorus un cilvēkus ar īpašām vajadzībām. Pētījumā tiek skaidrots, ka jaunieši, kuri nestrādā un nemācās, ir no dažādām grupām - jaunieši ar funkcionāliem traucējumiem, jaunās māmiņas, jauni cilvēki ar ļoti labu izglītību, kas apmaldījušies savās izvēlēs, un, gluži pretēji, jaunieši ar nepabeigtu pamata vai vidējo izglītību, kādreizējie speciālo skolu un bērnu namu au-

dzekņi, ielu bērni. Pētījuma darba grupu vadītāja Liesma Ose norāda, ka būtisks ir arī faktors, kādā vidē jauniešiem aug: "Ja bērns dzīvo lauku reģionā, viņa vecākiem nav izglītības, trūkst sociālās prasmes, tad diemžēl arī bērna ceļš var būt līdzīgs." L. Ose uzsver, ka jauniešiem no valsts nepieciešams saņemt plaša spektra pakalpojumus, lai uzlabotu savas dzīves kvalitāti: "Cilvēkiem, kuri ir ārpus darba tirgus, ar zemu izglītību, kuriem ir mazi ienākumi un kuri cieš no nabadzības, Eiropas struktūrfondu ietvaros tiek piedāvāts viens pasākums - saistībā ar izglītību, subsidēto nodarbinātību vai īpaša ārstēšana. Bet, objektīvi skatoties, šiem cilvēkiem nepieciešams atbalsts visās šajās jomās. Tādēļ viens no risinājumiem, ar kuru vērsāmies pie valdības - piedāvāt plašāka spektra pakalpojumus cilvēkiem, kuri pašu spēkiem nespēj celt savas dzīves kvalitāti."

"SSE Riga" pētījumam piesaistī-

tās ekspertes Anna Pļuta un Anna Zasova no Baltijas Starptautiskā ekonomikas politikas studiju centra (BICEPS) ir pārliecinātas - ja cilvēkam ir izdevīgāk saņemt mazu pabalstu, nekā nedarot, nekā smagi strādāt par tikpat mazu algu, visticamāk, rezultāts nebūs pozitīvs. Mazas algas, kas neno-sedz pat pamatvajadzības, nemotivē jauniešus nopietni meklēt darbu. Ekspertes arī uzsverušas, ka sarežģīta riska grupa ir jaunieši ar funkcionāliem traucējumiem vai īpašām vajadzībām - kādreizējie speciālo skolu audzēkņi -, jo pēc speciālo skolu absolvēšanas nav gandrīz nekādu iespēju turpināt savam intelektuālajam līmenim atbilstošu izglītību vai apgūt kvalificētu arodu.

Pētījuma ietvaros kopā ar sociālo dienestu, nevalstisko organizāciju darbiniekiem un nozaru ekspertiem tika meklēti risinājumi, kas veicinātu situācijas uzlabošanu. □

Rekomendācijas

- Prakse vispirms, mācības pēc tam, lai jauniešiem saprastu, vai izvēlēties pareizo profesiju.
- Plašāks "otrās iespējas" izglītības piedāvājums ar uzsvāru uz profesionālo izglītību, piesaistot mācību saturu darba tirgus vajadzībām.
- Jauniešu iesaistīšana pašvaldības norisēs, sevišķi lauku reģionos, ļaujot uzņemt daļu atbildības par vides labiekārtošanu un kvalitatīvām izklaides un atpūtas iespējām.
- Lielāka uzņēmēju un iestāžu atsaucība, iesaistot darba tirgū jauniešus ar funkcionāliem traucējumiem.
- Individuāls atbalsts vispārējās izglītības sistēmā jauniešiem ar īpašām vajadzībām vai zemu motivāciju.
- Lielāks profesionālu jaunatnes darbinieku skaits.
- Pārskatīt iespēju vispārējās izglītības sistēmā reģistrētajiem jauniešiem saņemt Eiropas finansēto atbalsta projektu palīdzību.

Lappusi sagatavojuši **MADARA OZOLIŅA**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra